



**SAVET
ZA ŠTAMPU**

Brzo, besplatno, pravično.

Kršenje Kodeksa novinara Srbije u onlajn medijima

(oktobar i novembar 2017)



Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ
И ИНФОРМИСАЊА

Predmet istraživanja

(01.10.2017. - 30. 11. 2017)

- Vesti objavljene na osam informativnih portala sa najvećom posećenošću u Republici Srbiji, i to
 - www.telegraf.rs,
 - www.espreso.rs,
 - www.srbijadanas.com i
 - www.021.rs (članice Saveta za štampu) i

 - www.b92.net,
 - www.mondo.rs,
 - www.bktvnews.com i
 - www.noizz.rs
- Vesti objavljene na portalima u periodu od 08:00 – 20:00, uključujući vikende i praznike
- Nepoštovanje Kodeksa novinara Srbije i Smernica za primenu Kodeksa novinara Srbije u onlajn okruženju.

Rubrike: predmet istraživanja

B92	Espresso	Telegraf	BKTVNews	Mondo	021	Srbija Danas	Noizz
Politika	Politika	Politika	Politika	Info Srbija	Info	Info / Politika	News
Hronika	Hronika	Hronika	Hronika	Crna hronika		Hronika	
Životi poznatih	Zvezde / Rijaliti	Jet set vesti	Džet set vesti	Zvezde i tračevi	Poznati	VIP/ Zadruga/ Parovi	Showbizz

Istraživački tim:

Istraživač:

Portal:

Aleksandra Grigorov, dipl. novinar

B92 / Espresso

Tatjana Komarica, MA komunikolog

Telegraf / BKTVNews

Jovana Lazarević, MA komunikolog

Mondo / Srbija Danas

Tatjana Nikolić, dipl. novinar

021/ Noizz

Rukovodilac istraživanja: doc. dr Jelena Surčulija Milojević

Rezultati istraživanja

- Za 9 nedelja je utvrđeno ukupno **4344 prekršaja**, od kojih su najčešće:
 1. **Nenavođenje izvora informacija** (u svim rubrikama),
 2. **Kršenje prava na privatnost i otkrivanje identiteta žrtava i osumnjičenih, uz često kršenje pretpostavke nevinosti** (u rubrikama crne hronike)
 3. **Nepoštovanje kulture javne reči** kroz prenošenje neprimerenih i neprikladnih reči u rubrikama koje prenose vesti iz rijaliti programa.
- Prilikom monitoringa, primećeno je često **višestruko kršenje odredbi Kodeksa i Smernica u jednoj vesti**, jer je ukupan broj prekršaja za svaki portal najčešće skoro duplo veći od broja vesti u kojima je povreda zabeležena.
- Identifikovano je ukupno **2334 vesti** u kojima je prekršen jedan ili više poglavlja Kodeksa i Smernica

Prekršaji

- **Espresso** - najveći broj prekršaja, čak **1548**, što je više od trećine ukupnog broja prekršaja na svih osam portala; prati ga portal **Srbija danas** sa 938, **Telegraf** sa 824 i **BKTVNews** sa 525.
- **Najmanji broj** zabeleženih povreda Kodeksa i Smernica je uočen na portalima **021** – 177 povreda, **B92** – 122 povrede, **Mondo** – 108 i **Noizz** – 102.

Vesti

- Najveći broj vesti u kojima je prekršena etika je uočen na portalu **Espresso** - čak **772**; prati ga portal **Srbija danas** sa 557, **Telegraf** sa 472 i **BKTVNews** sa 253.
- Najmanji broj vesti u kojima su povređeni Kodeks i Smernica je uočen na portalima 021 – 84, B92 – 70, **Noizz** – 66 i **Mondo** – 60 prekšaja.
- Kod portala kod kojih je uočen manji broj povreda one se najčešće odnose na **informacije koje prenose sa drugih portala**, pa u vestima na svom sajtu ne dopune izvor informacija ili se ne ograde o kršenje pretpostavke nevinosti i slično.

B92

- Na portalu B92 najveći broj kršenja Kodeksa je vezan za **Poglavlje I i istinitost izveštavanja**, čak 83; od toga je tačka 4 prekršena 36 puta, tako što u rubrikama Hronika i Politika **novinar nije konsultovao više izvora**, a tačka 3 je prekršena 29 puta, tako što **nije naveden izvor informacija**, najčešće kod preuzetih vesti.
- Sledeće je po broju prekršaja je **Poglavlje IV, tačka 3, nepoštovanje pretpostavke nevinosti**, gde je uočen problem sa naslovima kod preuzetih vesti (na primer, da se u naslovu koristi reč “ubica” iako je u pitanju “osumnjicheni”)
- U rubrici “Hronika” je 11 puta prekršeno Poglavlje VII, tačka 1 - **nepoštovanje privatnosti žrtava**

Telegraf

- Na portalu “Telegraf” utvrđene su čak 824 povrede Kodeksa i Smernica, a najbrojniji su uočeni u **Poglavlju 1, tačka 3 u sve tri rubrike koje su bile predmet monitoringa. Čak 204 puta nije naznačen izvor informacija**, dok je 160 povreda Poglavlja 4, tačke 6 o “Kulturi javne reči” uočeno u rubrici “Džet set” u vidu **izraženog korišćenja nepristojnih i neprimerenih reči u izveštavanju, koje ne priliče mediju.**
- Jedan od najbrojnijih prekršaja Kodeksa se tiče **povrede prava na privatnost i otkrivanje identiteta žrtava u rubrici Crna hronika** – 98 povreda u posmatranom periodu (Poglavlje 7, tačka 1).

Espresso

- Portal Espresso je apsolutni rekorder, sa čak **1548 kršenja Kodeksa i Smernica uočenih za 9 nedelja, od kojih je čak 223 registrovanih u prvoj nedelji monitoringa.**
- Najveći broj povreda Kodeksa i Smernica je uočen **u Poglavlju I o istinitosti izveštavanja- i to u celosti.** U svakoj nedelji je uočeno **u proseku oko 90 kršenja** ovog poglavlja, a u ukupnom broju je 782 kršenja Poglavlja 1, od toga je najveći broj zabeležen u vezi Poglavlja 1, tačke 2 (269 povrede Kodeksa), koja se tiče **obaveze „ novinara i urednika da prave jasnu razliku između činjenica koje prenose, komentara, pretpostavki i nagađanja”,** gde se nečiji komentar predstavi kao činjenica, najčešće u naslovu. Uglavnom se odnosi na rubrike Showbiz i crnu hroniku. U prvom mesecu je bilo vezano za ubistvo Jelene Marjanović a u drugom za učesnike rijaliti programa.
- Drugo uočeno kršenje Kodeksa i Smernica tiče se **naslova u kome stoji ili suprotno od onoga što piše u tekstu** (npr. “ubica” dok se u tekstu pominje “osumnjичeni”), ili **u naslovu stoji ono čega u tekstu nema** – što se može podvesti pod **senzacionalizam.** To je sve u suprotnosti sa poglavljem II, tačkom 1, Smernicom 5 da “naslov teksta/priloga ne sme da bude u suprotnosti sa suštinom teksta/priloga.”
- Na portalu Espresso uočeno je **skoro 300 kršenja Poglavlja IV o odgovornosti novinara,** od čega **148 povreda čini kršenje kulture javne reči,** najčešće u rubrici “Showbiz”. Primećeno je delimično cenzurisanje nepristojnih reči u naslovu ili tekstu, ali taj tekst, bez upozorenja, prati video u kome nije ništa cenzurisano.
- **Nepoštovanje privatnosti** Poglavlja VII se najčešće događa u crnoj hronici (85 povreda), dok se u Poglavlju V **krši pravilo novinarske pažnje** (75 prekršaja), tačka 2 - slepo verovanje izvoru - ali je zapravo pitanje da li izvori i postoje.
- Primećeno je i da se **često u jednoj vesti kumulativno krše čak tri tačke Kodeksa,** na primer, Poglavlje V tačka 2 o slepom verovanju izvoru i poglavlje I, tačke 2 i 4 kada se objavljuju nagađanja i neproverene informacije.

SrbijaDanas

- Portal SrbijaDanas je gotovo izjednačeno **kršio obavezu konsultovanja više izvora** (156 prekšaja Poglavlja I, tačke 4), **kulturu javne reči** (150 prekšaja Poglavlja IV, tačke 6) kao i **tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izveštavanje o događajima od interesa za javnost** iz tačke 1, Poglavlja I (148).
- Primećeno je i ozbiljno **kršenje prava na privatnost** iz tačke 1 poglavlja VII (98), gde se u tekstu, na primer, napišu inicijali, ali se u istom tekstu objavi fotografija i puno ime i prezime žrtve ili počinioca ili oboje.
- Često **naslov ne odgovara sadržaju teksta** (Poglavlje 2, tačka 1), a javlja se i skriveno komercijalno oglašavanje (Poglavlje IV, tačka 7; 38 povreda).

Mondo

- Portal Mondo najviše prekršaja ima u rubrici “Zvezde i tračevi” u kojoj se objavljuju **informacije bez izvora** (ili sa anonimnim izvorom) **i bez provere navoda izvora**, što dovodi u sumnju istinitost informacije.
- Takođe, portal Mondo u rubrici „Zvezde i tračevi“ povremeno koristi **delimično cenzurisane neprimerene reči**. Stoga se u posmatranom periodu izdvojilo nepoštovanje Poglavlja I tačke 1 (21 prekršaj) i Poglavlja I, tačke 4 (25 prekršaja). Često se u jednoj vesti nalaze oba prekršaja: na primer, postojanje samo anonimnog izvora, bez provere navoda, te se dovodi u sumnju istinitost informacije. U
- očeno je 17 povreda Poglavlja V, tačke 2 **o slepom verovanju izvoru informacije**, dok je uočeno 4 povrede Poglavlja 4, tačke 6 o **kulturi javne reči**. Zbog minimalnog broja povreda ovog poglavlja u odnosu na druge portale, ne smatra se da je portal Mondo kršio kulturu javne reči.

BKTVNews

- Najčešća kršenja Kodeksa i Smernica kod BKTV News Portala primećeno je u Poglavlju I, tačka 3 – čak 197, i to prilikom **nenaznačavanja izvora informacije**. Od 253 vesti kojima je prekršen Kodeks na ovom portalu, **183 su preuzete, a 70 nisu**, s tim što se **gotovo nikad ne objavi ime novinara koji je tekst napisao/la**. Najčešće se potpisuje redakcija, a jako retko postoje inicijali autora teksta. U samom tekstu, nema navođenja izvora informacija ili on nije otkriven (na primer: komšinica, komšija, izvor blizak istrazi, izvor poznat redakciji i slično). U ovu grupu ne spadaju vesti u kojima je naznačeno da izvori žele da ostanu anonimni.
- Sledeća česta povreda Kodeksa tiče se Poglavlja VII, tačke 1, odnosno **povrede prava na privatnost otkrivanjem identiteta žrtava i osumnjičenih**, čak i otkrivanje podataka iz njihovog privatnog života u crnoj hronici. Takvih prekršaja je bilo 72.
- Isti broj povreda je uočen i u poglavlju VII, tačka 2, tako što novinari i urednici, umesto da “izbegavaju spekulacije i prenošenje nedovoljno proverljivih stavova u izveštavanju o nesrećama i tragedijama u kojima ima stradalih ili su teško pogođeni materijalni i drugi interesi građana”, u **tekstovima koriste spekulacije**.

Najčešća kršenja Kodeksa i Smernica u poglavlju VII, tačkama 1 i 2 se tiču rubrike „Crna hronika“ (npr. saobraćajna nesreća u kojoj su poginuli žena i dete, a muž i drugo dete povređeni – senzacionalistički pristup vesti, otkrivanje identiteta žrtava, nepoštovanje pretpostavke nevinosti; ubistvo stakloresca; ubistvo supruge u Pančevu koje je gledalo njeno dete iz prvog braka, i slično). U vestima o porodici Marjanović postoji konstantno kršenje Kodeksa.

- Na portalu BKTV News **nema rubrike „Džet set“** i u posmatranom periodu su uočene samo dve vesti koje se tiču domaće estrade dok su ostale bile prevodi stranih vesti, najčešće u vezi sa smrću javnih ličnosti.

Noizz

- Na portalu Noizz, u posmatranom periodu, uočeno je **102 povrede Kodeksa i Smernica**. Najveći broj je zabeležen u vezi povrede Poglavlja I, tačke 1 o **neobjektivnom izveštavanju** – čak 35, gde se tekstovi uglavnom odnose na neobjektivno izveštavanje, izveštavanje iz ličnog ugla - iznošenje sopstvenih mišljenja i stavova.
- Sledeće kršenje se tiče Poglavlja I, tačke 3, ukupno 19, o **istinitosti izveštavanja**, gde se u ne navodi izvor teksta, iako se vidi da je odnekud preuzet.
- I na kraju, Poglavlje II, tačka 1 tiče se toga da **naslov nije u skladu sa tekstom**, a uočeno je 16 prekršaja Kodeksa i Smernica.

021

- Na Portalu 021 je zabeleženo ukupno 177 prekršaja Kodeksa i Smernica, i to najbrojnije u Poglavlju 1, tačka 4 – čak 58. Zajedničko za ove prekršaje je da **nemaju drugi izvor**, a da je novinar dužan da, kada je to neophodno, konsultuje što više izvora i da im omogući da iznesu svoj stav”.
- U Poglavlju V, tačka 2, uočeno je 47 povreda koje se tiču **slepog verovanja izvoru**. Kada postoji samo jedan izvor, i tada se njemu slepo veruje bez provere sa drugim izvorom.

Zaključak

- Nakon detaljne analize povreda Kodeksa i Smernica, **portalima ostaje da uočene nepravilnosti otklone** u daljem radu, kako uz pomoć **svakodnevnog konsultovanja pravila Kodeksa i Smernica**, tako i kroz **redovne kontakte sa Savetom za štampu** u vezi nedoumica koje imaju prilikom plasiranja vesti na svojim Internet stranicama.



SAVET ZA ŠTAMPU

Brzo, besplatno, pravično.

Hvala na pažnji!

doc. dr Jelena Surčulija Milojević,
rukovodilac istraživanja

Jovana Lazarevic, MA komunikolog – istraživač
Tatjana Komarica, MA komunikolog - istraživač
Aleksandra Grigorov, dipl. novinar - istraživač
Tatjana Nikolić, dipl. novinar - istraživač



Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ
И ИНФОРМИСАЊА